

Historische Fietstocht Valtherbos

samengesteld door Henk Jeurink

Historische Vereniging Zuidoost-Drenthe 2007

onderwerp	bijzonderheden
<p>Algemeen</p>	<p>In 1923 werd als werkverschaffing begonnen met de aanleg van het Valtherbos (Weedingerveld 450 hectare). De grond voor de aanleg van het Valtherbos moest heel diep worden omgeploegd. Daarvoor werden ossen gebruikt. De naam Valtherbos is afgeleid van het in het bos opgenomen natuurmonument "Valtherspaan". Er zijn plannen om een groot deel van het Valtherbos aan te wijzen als beschermd archeologisch monument.¹ Achterliggende gedachte is dat de bodem van dit gebied voor de komende generaties nog feitelijke sporen en herinneringen uit het verleden moet bevatten. Voor die generaties zal bovendien gelden dat zij over andere en wellicht betere methoden van archeologisch onderzoek zullen beschikken. Het ROB vindt het daarom van belang dat met het unieke bodemarchief in dit archeologisch reservaat selectief en verantwoord wordt omgesprongen. De voorgenomen wettelijke bescherming wordt eveneens selectief ingezet. De te beschermen waarden zijn volgens het ROB van nationaal belang en vallen binnen de door de staatssecretaris gestelde prioriteiten. Wat maakt dit gebied in archeologisch opzicht dan wel zo uniek.</p> <div data-bbox="548 563 1951 742" style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> <p>Archeologisch Reservaat Valtherbos ... Binnen het gebied liggen een groot aantal grafmonumenten uit het Neolithicum (Trechterbeker- en Enkelgrafcultuur), Bronstijd en IJzertijd. Buiten een zevental (al dan niet ontmantelde) hunebedden zijn er 72 grafheuvels en een viertal langbedden aanwezig. Bovendien zijn er sterke indicaties voor een viertal urnenveldjes. Vanaf het Mesolithicum komen verspreid over het gebied nederzettingsterreinen voor. het terrein is gelegen op de flank van de Hondsrug en de ondergrond bestaat uit Pleistoceen dekzand en keileem. In het begin van de 20^e eeuw was dit gebied een open heidelandschap. Binnen het gebied komen 39 archeologisch (zeer) waardevolle terreinen voor. Elf hiervan worden beschermd d.m.v. de Monumentenwet 1988.</p> </div> <p>Het voert te ver om bij al deze waarden afzonderlijk en diepergravend stil te staan. De aanvraag uit 2002 is nog steeds niet afgerond. Misschien kan de aanvraag worden meegenomen bij de behandeling van de Structuurvisie 2020 van de gemeente Emmen. Ook de gemeente Borger-Odoorn zal dan door de bocht moeten. In elk geval hopen we duidelijk te maken dat het Valtherbos niet zo maar een stukje eslandschap in Drenthe is.</p>
<p>A. "Nabershof" Odoornerweg 21</p> <p>Koos Naber</p>	<p>Koos Naber was een bekende Emmenaar. In de naar hem genoemde museumboerderij "De Nabershof" is sinds 1990 de folkloristische vereniging 't Volk van Grada gehuisvest. De boerderij is een originele Saksische boerderij en stamt uit het jaar 1681. Volgens de kadastrale gegevens van 1880 is "huis en erf" (sectie C4054) eigendom van Hendrik Hilgen. Niemand sprak over Hilgen, men kende ze als "Lubbe ziende". Lubbe zien Mans, Lubbe zien Henduk en Lubbe zien Wulm. De broers Hilgen reden met een door zwarte paarden getrokken 'liekwagen'. Die koets werd later overgenomen door Gerrit Jan Hesseling uit Westenesch. Vervolgens woonde Willem Hilgen er. Hij was de zoon van hun zuster. Willem en zijn gezin vertrokken in 1956 naar de Oeverseweg nr. 5 in Angelslo. Bij de restauratie door Koos Naber in 1957 bleef het niet. Ook in 1992 werd de uit 1681 stammende boerderij onder deskundige leiding van Monumentenzorg gerestaureerd. Met het noemen van het jaar 1681 is dit waarschijnlijk de oudste nog bestaande boerderij in Emmen.²</p>

¹ Wetenschappelijke onderbouwing concept-voornemen tot aanwijzing van het Valtherbosch tot wettelijk beschermd monument door G. van Haaff van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek [ROB] van 17-01-2002 te Amersfoort [archief gemeente Emmen].

² Website Historisch Emmen

onderwerp	bijzonderheden
<p data-bbox="152 188 414 252">B. Hunebed D41 Odoornerweg</p> 	<p data-bbox="517 188 1982 311">Ontdekt in 1809 door een bijklussende dijkstenenzoeker uit Emmen en onderzocht door landdrost P. Hofstede. In 1960 door Van Giffen. In dat jaar tevens gerestaureerd. Voor meer bijzonderheden wordt u verwezen naar het artikel in de Kroniek van juni 2007 door Gerrie van der Veen. Nog geen lid van de Historische Vereniging Zuidoost-Drenthe: U kunt zich opgeven bij onze secretaris Andre Dekker tel. 0591 625893 of hvzod@home.nl</p>
<p data-bbox="152 549 472 612">C. Bloembakwoning Valtherbospad</p> 	<p data-bbox="517 549 1982 895">Op deze locatie en aan de Odoornerweg stonden twee van deze arbeiderswoningen. Ze behoorden tot het bezit van de op 5 april 1922 opgerichte woningstichting ECW [Emmer Centrale Woningbouw]. Aanvankelijk waren er na 1918 in de gemeente Emmen zeven bouwcorporaties gesticht. Samen hadden deze corporaties op dat moment 299 woningen. Door het zwakke beheer en de slechte administratie besloten het rijk en de gemeente tot oprichting van de eerdergenoemde <u>gemeentelijke</u> woningstichting. Daarom hoor je nog vaak dat men een woning van de gemeente huurt. Type K is de officiële naam voor deze in begin jaren dertig gebouwde dubbele woning. In de volksmond werden ze door de ruimte voor bloemen op de hoeken aan de voorzijde bloembakwoning genoemd. Vaak stonden ze op de meest onmogelijke plekken. Dat was het gevolg van een stichtingsvoorwaarde van het rijk. De gemeente moest de grond om niet in brengen en die was aan bijv. de Hoofdstraat in Emmen niet te koop. Voor de latere probleemgebieden [rooie dorpen] van wethouder H.L. Reuvers werd door deze regeling de kiem gelegd.</p>
<p data-bbox="152 968 405 1032">D. Volkstuinen Valtherbospad</p> 	<p data-bbox="517 968 1982 1187">Dit gebied aan de westzijde van het Valtherbos kenmerkt zich al jaren door niet-agrarische activiteiten, zoals volkstuinen. Op een steenworp afstand van een woonwijk is dat niet zo verwonderlijk. Er zijn nu eenmaal mensen die liever met hun handen bezig zijn dan dat zij een boek lezen. En bekende volkstuineneigenaar was Piet Gravers. Piet werkte bij de PTT en sleep en verkocht grasmachines en schaatsen [PeGe]. Als Piet op zijn volkstuin was dan wapperde de wimpel van Drenthe. In de Schrageflat hoorde men dan fluisteren 'de heerschup is weer op zien toen'. Voor het houden van grote [paarden] en rumoerveroorzakende [honden] huisdieren is dit ook een voor de hand liggende locatie.</p>

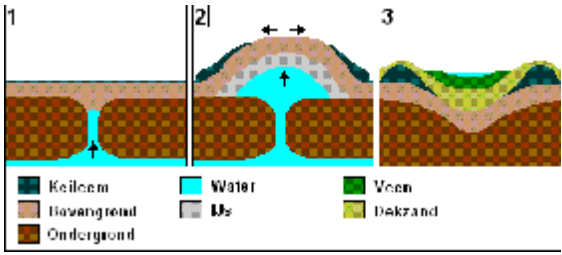
onderwerp	bijzonderheden
<p data-bbox="152 188 481 252">E. Oosting Instituut Valtherbospad</p> <p data-bbox="152 502 481 526">Oosting Instituut Hoofdstraat</p> <p data-bbox="224 758 414 805">Oosting Instituut Odoornestraat</p>	<p data-bbox="517 188 1989 630">Ook Drenthe stortte aan het eind van de jaren twintig van de vorige eeuw in een diepe economische crisis. Er moesten maatregelen komen om de mensen toch van enig inkomen te voorzien. Er ontstonden allerlei plannen en één daarvan was om de mensen kippen te laten houden. Daartoe werd op 19 mei 1929 het pluimveeproject "Oosting Instituut" door de kandidaat-notaris Jan Oosting (1863-1941) opgericht. De bedoeling van het project was, dat ieder arbeidersgezin 300 kippen zou moeten houden om zo de slechte omstandigheden enigszins te kunnen verlichten. Het huis van zijn in 1927 overleden broer notaris Hendrik Jan (Hein) Oosting, op de hoek van de huidige Notaris Oostingstraat en de Hoofdstraat, werd door hem ter beschikking gesteld. In maart 1954 werd het Oosting Instituut aan de Hoofdstraat gesloopt. Het Oosting Instituut verhuisde naar de Odoorneweg even buiten Emmen en heeft daar tot 1965 voortbestaan. Toen ging het op in de Stichting Pluimveeproefbedrijf Drenthe in Assen. In de, op het terrein gebouwde, woning woonde de bedrijfsleider, de heer Dijkveld Stol. Aan de Odoorneweg werden de nieuwste technologieën toegepast. Middels een Japanse methode kon men eendagskuikens al op sekse scheiden, hetgeen voordien pas na 6-8 weken kon. Dit leverde grote besparingen op omdat kuikens gedurende die tijd gevoederd moesten worden. Hanen leverden niets op. Die konden door de mensen gratis afgehaald worden en verdwenen meestal in de pot. ³</p>
<p data-bbox="152 842 421 874">F. Waterwinning</p> <p data-bbox="152 1189 421 1212">Slenerstroom bovenloop</p>	<p data-bbox="517 842 1989 1157">Het pompgebouw van de Waterleidingmaatschappij Drenthe [WMD] voor het waterwingebied Valtherbos staat aan de rand van het beekdal [bovenstroom van het Slenerstroom/Drostendiep]. Op de kadastrale kaart uit 1880 wordt dit gebied aangeduid als "Adderings". Dit gebiedje werd destijds door de bevolking "de Edderings" genoemd. Aan de Odoorneweg, net even buiten het plaatsnaambord Emmen, staat een boerderij met de naam Pandijk. Deze naam is ontleend aan de zogenaamde "Pandijksbrug" die in deze omgeving lag. Vroeger was in deze boerderij het café van de familie Jan Beugels gevestigd. De WMD heeft in Zuidoost-Drenthe twee waterwingebieden [Noordbargeresch en Valtherbos] in gebruik. Per jaar wordt in het 82 ha grote waterwingebied Valtherbos 4.9 miljoen m³ grondwater opgepompt. Dat is ruim de helft van de totale drinkwaterbehoefte in deze regio. Dat hier de waterwinning de belangrijkste functie is behoeft geen verdere discussie. ⁴</p> <div data-bbox="548 1157 1948 1281" style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> <p data-bbox="548 1157 952 1181">Waterwinning en duurzame landbouw</p> <p data-bbox="548 1181 1948 1281">Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) heeft in het grondwaterbeschermingsgebied Valtherbos 33 ha eigendomsgrond verpacht aan een gangbare boer onder voorwaarde dat daarop biologische productie plaatsvindt. Deze strategie past binnen het beleid en het groene imago van de WMD. Ook andere factoren spelen mee: voorkeur voor investeren in preventieve aanpak, lagere beheerskosten en opbrengst pacht en tevens het 'goede gevoel' dat biologische landbouw helpt.</p> </div>

³ Website Historisch Emmen – Marktplein en omgeving [eieren en pluimveen]

⁴ Website Historisch Emmen

onderwerp	bijzonderheden
	<div data-bbox="546 244 1951 472" style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> <p>De WMD stuitte al vrij direct op een paar knelpunten. In de Drentse Veenkoloniën was nog geen biologische landbouw aanwezig. Hierdoor heerste er een afwerende houding bij de gangbare landbouw; zij ziet biologische landbouw als een bedreiging voor de eigen bedrijfsvoering. Het grondbeleid van de WMD vormde eveneens een knelpunt. Het beleid is uitsluitend gericht op kortlopende pachtovereenkomsten, terwijl een pachter graag continuïteit gewaarborgd wil zien in langlopende overeenkomsten. Het Skal-reglement bevat daarnaast een aantal bepalingen die problemen veroorzaken bij de mestopslag en bij de gewasrotatie op dit gecombineerde gangbare-biologische akkerbouwbedrijf. Als laatste knelpunt kwam naar voren dat het kennisniveau van de WMD en de pachter over biologische landbouw niet op peil was. De WMD heeft de knelpunten gepareerd door naar de streek toe duidelijk uit te leggen waarom biologische landbouw voor haar een belangrijke voorwaarde is bij de uitgifte van pachtgrond. Tevens heeft zij de pachttermijnen gewijzigd (twaalf jaar met evaluatiemomenten), is het landbouwbedrijf formeel gesplitst in een gangbaar en biologisch bedrijf en is het kennisniveau over biologische landbouw opgeschroefd door aan te haken bij het BIOM-project.</p> </div> <p>Een deel van het waterwingebied bestaat uit bos. Dit bos wordt beheerd door Staatsbosbeheer. De zomereik en berkenbomen komen er het meeste voor. Daarnaast bestaat het bos uit lage bosschage van grassen en bramen. Het beleid van staatsbosbeheer is het huidige productiebos om te vormen naar een meer natuurlijk bos. De aanwezige houtwallen [lintvormige, aaneengesloten begroeiing van bomen en struiken] bieden beschutting, nestgelegenheid en voedsel voor de verschillende diersoorten. Daarnaast vormen de houtwallen ook een natuurlijke begrenzing. De WMD wil de huidige hooilanden veranderen in schrale hooilanden en heiden. Dat heeft wat voeten in aarde. Het hooiland was vroeger landbouwgrond. Door langdurige bemesting is de grond erg vruchtbaar. Deze vruchtbare grond is niet goed voor heide en schraal hooiland. De WMD heeft de hooilanden diep geploegd. Hierdoor ligt de rijke grond nu diep onder de grond. Het voedingsarme deel kwam met dit ploegen naar boven. Vervolgens hebben we kamille, ratelaar, gewone bereklauw en zwarte toorts ingezaaid. In het midden van de Edderings is de voormalige bovenloop van de Slenerstroom landschappelijk nog goed herkenbaar. Of het grondwater hier ooit naar bovenborrelde of gewoon vanaf de hogere veldgronden naar het beekdal stroomde is vooralsnog een open vraag. Vaststaat dat het Valtherbos zowel het brongebied van de Slenerstroom als de Hunze is.</p>
<p>G. Daklozenhuis</p> 	<p>Dit in 1940 afgebroken huis stond in de buurt van de camping de Fruithof tegen het bos (noordkant van het weggetje). De bekende evangelist Hendrik Cornelis Beek (1866-1958) uit Klijndijk hoorde zingende mensen nabij dit wonderlijke gebouw. "Men zou zeggen dat het een fabriek is., maar neen, dat is het niet. Het is een daklozenhuis. Een daar wonende moeder met vier kinderen moest rond zien te komen van 4.50 gulden per week. Nu zult gij zeggen die vrouw zal wel zeer ontevreden zijn en niet meer willen kunnen of willen zingen. Maar dan vergist ge u." Hij hoorde nr. 66 van zijn liedboekje zingen. Zingende armen, hoe bedenk je het. Ze zullen wel niet van vreugde over hun huisvesting hebben gezongen. In het plat afgedekt gebouw konden zes gezinnen worden ondergebracht. Drie aan de voor- en drie aan de achterkant. De kleine ramen zaten op twee meter hoogte. Wel strijklicht geen uitzicht. Het geheel werd gecomplementeerd met zes afsluitbare tonnetjestoiletten.⁵</p>

⁵ 150 jaar Klijndijk - het verhaal van de Zietak ISBN90-9019238-7

<p>onderwerp</p>	<p>bijzonderheden</p>									
	<p>De afbraak van het daklozenhuis had de nodige voeten in de aarde. Vernieling door onbevoegden en instortgevaar hebben uiteindelijk het lot van deze episode uit de sociale zorg van de gemeente Odoorn bepaald. Een deel van de camping (aan het weggetje ongeveer 70 meter richting Klijndijk) was tot in de jaren zeventig het gemeentelijk woonwagen-kamp van Odoorn. Volgens de notulen van 15-11-1937 van de raad van Odoorn (rondvraag) ontstaat hierover discussie. Sommige raadsleden vrezen de overlast van woonwagens langs wegen. Anderen geven aan dat woonwagenbewoners wel goedkope arbeidskrachten bij het aardappelkrabben leveren. Met 8 stemmen voor en 7 stemmen tegen gaat de raad uiteindelijk akkoord met deze plek als woonwagenkamp. Gelukkig kent de sociaal bewogen geschiedenis van deze hoek van het Valtherbos nu alleen nog maar een papieren verleden.</p>									
<p>H. Pingoruïne</p> 	<p>Links van het pad is een laagte in de heide te zien: een 'pingoruïne'. Aan de rand van het pad ligt, rechts op een hoogte hunebed D35. Het hunebed is vooral 's zomers vanaf het pad moeilijk te zien. Ook dit graf heeft betrekkelijk veel van de tand des tijds te lijden gehad; het bezit nog maar twee van de vier oorspronkelijke dekstenen.</p> <div data-bbox="548 686 1951 1114" style="border: 1px solid black; padding: 10px;"> <p>Pingo Pingo's zijn heuvels met een bevroren lensvormige ijskern. Ze ontstaan in gebieden waar de ondergrond permanent bevroren is. Onder deze bevroren grond bevindt zich grondwater in de vloeibare vorm, dit water staat onder grote druk. Wanneer er een scheur ontstaat in de bevroren ondergrond dan wordt het water omhoog gedrukt (plaatje 1). Het water kan echter niet door de bevroren bovengrond komen, het beviest en zet uit. Onder dit ontstane ijs blijft het water druk uitvoeren en het ijs wordt omhoog gedrukt. Zo ontstaat in het landschap een heuvel. Tijdens de lentes en zomers ontdooit het bovenste gedeelte van de bodem, het water in de pingo vindt nu een weg naar boven en de gesteentematerialen bovenop de heuvel raken verzadigd. Doordat de bovengrond nu nog steeds bevroren is spoelt het met water verzadigde materiaal van de heuvel naar beneden (gelifluctie). Aan de voet van de heuvel hoopt dit materiaal zich op (plaatje 2). Wanneer het warmer wordt, dan ontdooit de bodem. Een gevolg hiervan is dat het water en ijs verdwijnt uit de heuvel. Er blijft nu een depressie achter in het centrale gedeelte. Aan de randen blijft een verhoging zichtbaar door het afgespoelde materiaal (keileem).</p> <p>Pingoruïne Een pingoruïne is een depressie in het landschap, met eromheen een keilemen wal. Dit zijn de resten van een pingo. Na de ijstijd wordt de depressie in deze voormalige pingo gedeeltelijk opgevuld door nieuwe eolische afzettingen. Vaak vormt zich een meertje (dobbe) in de depressie. De planten die hierin groeien zorgen voor organisch afvalmateriaal. Zo ontstaat veenvorming in de pingoruïne. (plaatje 3) Een voorbeeld van zo'n pingoruïne in Nederland is het Uddelermeer op de Veluwe</p> </div> <div data-bbox="526 1332 1086 1412"> <table border="0"> <tr> <td> Keileem</td> <td> Water</td> <td> Veen</td> </tr> <tr> <td> Bovengrond</td> <td> Ijs</td> <td> Dakrand</td> </tr> <tr> <td> Ondergrond</td> <td></td> <td></td> </tr> </table> </div>	Keileem	Water	Veen	Bovengrond	Ijs	Dakrand	Ondergrond		
Keileem	Water	Veen								
Bovengrond	Ijs	Dakrand								
Ondergrond										

onderwerp	bijzonderheden
<p data-bbox="159 213 383 240">I. Oud Valthe</p> <p data-bbox="150 523 416 547">Dorpsgrens Valthe 1832</p> 	<p data-bbox="521 213 1977 555">Het grondgebied van de marke Valthe kent een bewonersgeschiedenis van meer dan honderd eeuwen. Het gevarieerde natuurlijke landschap, de gunstige bodemgesteldheid en de ligging langs een zeer oude prehistorische route over de Hondsrug leidde tot een vrijwel permanente, en van tijd tot tijd zeer dichte bewoning van deze streek. De zuidelijke Hondsrug behoorde in de Prehistorie zelfs tot de dichtstbevolkte gebieden van ons land. Over Valthe en omgeving is veel bekend. Niet voor niets heeft Theo Spek in zijn historisch geografische doctoraal studie "Het Drentse esdorpenlandschap" het dorp Valthe uitvoerig behandeld. Voor uitgebreide informatie wordt naar deze studie verwezen. In 1217 wordt Valthe voor het eerst in schriftelijke bronnen van de toenmalige bisschop van Utrecht Otto II van Lippe genoemd. In het midden van de zeventiende eeuw bestond het dorp Valthe uit negen boerderijen, twee keuterijen en een schepershuisje. Uit de grondbesittingregisters van die tijd is goed te achterhalen welke families eigenaar of meier waren. Daaronder bevinden zich familienamen als Sienghs en Eltingh die nog voorkomen in Valthe.</p> <p data-bbox="521 560 1977 1026">Ongeveer 400 meter ten westen van het huidige dorp bevond zich naar alle waarschijnlijkheid in de Vroege Middeleeuwen een bewonerskern. Bij de aanleg van het sportpark "Duurshof" in 1963 werden bewonerssporen aangetroffen. Mogelijk dat toekomstig archeologisch onderzoek in deze omgeving hier antwoord op kan geven. De oostgrens van Oud Valthe liep ongeveer ter hoogte van de Schoolstraat. Vermeldingswaardig is de familienaam Zegering. De boerderijen in het midden van het dorp waren van de weduwe Roelof Zeegering. De argeloos gegroepeerde boerderijen vertonen nog vele overeenkomsten met de kadastrale minuutplan van 1832. Rond Valthe lagen in 1642 vier essen: de Westeresch, de Oosteresch, de Linderesch en de Holtesch. Tezamen bestonden deze essen in 1642 uit 293 percelen met een oppervlakte van 90 hectare. Tot midden 1800 werden nog twee nieuwe essen: de Valther Nieuwkampen en de Nieuwe Esch toegevoegd. Na 1900 vonden nog aanzienlijke jonge heideontginningen plaats. In 2007 kent Valthe nog 5 agrarische bedrijven. De hooilanden van de Valther boeren lagen ver van huis, langs het Valtherdiep en de Hunze. Deze gronden [groot 50 ha en verdeeld over 81 kavels] waren volgens hen <i>'kold, bulthygh en wijdt affgelegen'</i>. Zij verzetten zich met succes om die reden tegen de in hun ogen te hoge grondbesitting. Over "Vaalt" valt nog veel meer te verhalen. Maar dat voert nu te ver. Wees er van overtuigd dat u zich in een met historie doordrenkt dorp bevindt. Onderstaande boeken waren daarbij van onschatbare waarde ⁶</p>

6 "Valthe" 1984 "Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden" 1839-1851 door drs. Gerrit G. Horstmann

"Het Drentse esdorpenlandschap" 2004 door Theo Spek

onderwerp

**J. Hunebed
"Valther Tweeling"**

bijzonderheden

Een hunebeddenpaar de "Valther Tweeling" liggen op enkele meters van elkaar. Ze liggen op een royaal terrein met fraaie bomen, waarvan enkele als het ware met de hunebedden zijn vergroeid. Ze verkeren in een nogal vervallen staat: D36 heeft nog vier dekstenen maar drie ervan zijn weggegleeden en één ontbreekt. D37 is helemaal rommelig; twee dekstenen liggen op de bodem van het graf en drie zijn manco.

Zo trof prof Van Giffen dit hunebed in 1925 aan

Inspectie Van Giffen 1925

Dit is het westelijke hunebed van de Valther Tweeling. "In sterk geschonden staat", schrijft Van Giffen. De oorspronkelijke toestand was echter door de 2 in situ aangetroffen sluitstenen, nog goed herkenbaar. Ook van de dekheuvel was nog een restant te onderscheiden. Van de oorspronkelijke 5 dekstenen zijn er nog 4. Deksteen 1 ligt zoals te zien in situ, van nr. 2 is een stuk afgesprongen. De boorgaten op beide delen zijn nog te zien. De dekstenen 3 en 5 zijn in de kelder gegleden en nr. 4 ontbreekt. van Giffen vindt ook nog 1 poortsteen. De 3 grootste bomen van op de foto staan er nog steeds. Het hunebed is provinciaal eigendom.

K. Kampervenen

Het vijf tot acht meter diep ingesneden smeltwaterdal van de Kampervenen mondt uit in het Hunzedal. De diep ingesneden smeltwaterdalen zorgen voor duidelijke scheidingen in het landschap. Het keileemlandschap van de Hondsrug is hierdoor onderverdeeld in een aantal duidelijk begrensde compartimenten. In de Prehistorie is deze natuurlijke landschapsgeliding van belang geweest voor de ligging van de nederzettingsterritoria. Zo vormen de Kampervenen de scheiding tussen het grondgebied van Valthe en Weerdinge. Een deel van de zuidgrens van de Kampervenen en de gemeentegrens met Emmen overlappen elkaar hier. Langs het smeltwaterdal van de Kampervenen liggen meerdere vondstconcentraties van de Trechterbekercultuur. Dat doet vermoeden dat ook in deze omgeving nederzettingen hebben gelegen. Aan de bovenloop van de Kampervenen werd een drietal bijlende pots uit het Midden Neolithicum aangetroffen. Verder is dit gebied van een landschappelijk uitzonderlijke schoonheid. Vergeet niet via het bospaadje aan uw linkerzij een kijkje achter het esrandbosje te nemen.

onderwerp	bijzonderheden
<p>L. "Valtherspaan"</p> 	<p>In 1847 schrijft A.J. van der AA wordt over het toenmalige Valtherbosch: <i>Dit bosch beslaat eene oppervlakte van ongeveer 40 bunder, en is meest begroeid met kreupelhout.</i> ⁷ Opvallend is dat de vele natuurlijke bosrestanten aan deze kant van Valthe op vrij rijke en vochtige keileembodems met keileem binnen 120 cm beneden het maaiveld liggen. Dit wijst op een sterke relatie tussen vegetatie en bodem. De Valtherspaan bestaat nu geheel uit in de twintigste eeuw aangeplant productiebos. De huidige ondergroei met adelaarsvaren, klaverzuring, dalkruid en gewonen hennepnetel en de nagenoeg ongestoorde moderpodzolbodems in dit gebied maakt wel duidelijk dat dit als natuurmonument aangewezen gebied eeuwenlang onder bos heeft gelegen.</p>
<p>M. Kamperesch</p> 	<p>De Kamperesch is een ontginning, buiten de es gelegen, die in de Middeleeuwen is aangelegd. Een tiende van de opbrengst van deze es, de zgn. Weedingertiende, moest worden afgegeven aan de kerk van Zweeloo. Dit recht is blijven bestaan tot 1910, ondanks regelmatige boycot door braaklegging van akkers. De kerk van Zweeloo kent in dit verband nog altijd een Weedinge deur. Weedinge bezit zelf geen kerk; men kerkt in Emmen. Ook werden hier grafgraven gevonden bij. De illustere dame van Weedinge wordt ook in deze contreien vermoed, hetgeen zou moeten blijken uit de grafgraven. Geen wapens maar sieraden. De vondsten doen geloven dat het om een welgestelde dame zou moeten gaan. De dame zou zo'n 1300 jaar voor Christus hebben geleefd. Opvallend blijven deze vondsten en de nabij gelegen tumuli in de oostrand van het Valtherbos. Alles duidt op een eerdere bewoning. In relatie met de Kampervenien is nader onderzoek op zijn plaats. De noodzaak tot aanwijzing van Archeologisch Moment dringt zich hier meer en meer op.</p>
<p>N. "Meerbosch"</p> 	<p>De samenstelling van het bos wijst op een hoge ouderdom [kwam voor op de kaart 1783]. De vegetatie toont aan, dat hier naast aspecten van het vochtige eiken-berkenbos ook elementen van eiken-haagbeukenbos aanwezig zijn. Het westelijk van de Meerbosweg gelegen bosgedeelte [vak 118] bestaat uit een zeer oud eiken-beukenbos met vele karakteristieke en fraaie bomen. in het noordoostelijk deel van dit vak komen kleine putten voor, vermoedelijk ontstaan door incidentele leemgraverij. Overigens zijn deze putten tamelijk diep en vindt hier vorming van "bladveen" plaats. Als overige plantensoorten kunnen worden genoemd: Eikenvaren, Ruige veldbies, Struisgras, Pijpestrootje, Havikskruid, Rankende helmbloem, Hengel en Blauwe bosbes, Pilzegge, Dolle kervel, Aalbes, Muur, Fluitekruid, Brede stekelvaren en Hennepnetel. Aan de andere zijde van de Meerbosweg komen ook Hop, Klis en Hondsdraf voor. Hier en daar heeft de Klimop een groot deel van het bos overwoekerd. De samenstelling van de vegetatie in het Meerbosch doet een hoge ouderdom van het bos vermoeden.</p>

onderwerp	bijzonderheden
	<p>Bovendien vormt de aanwezigheid van bepaalde soorten, die elders in de jongere delen van de boswachterij vrijwel geheel ontbreken, een indicatie voor de hoedanigheid en de ouderdom van de groeiplaats. Het vegetatietype Z [naar Mekking, 1988] blijkt alleen voor te komen in de oude boskernen, zoals het Meerbosch en de Valtherspaan. ⁸ Dat deze bossen inmiddels als natuurmonumenten zijn aangewezen is dan ook niet meer zo verwonderlijk.</p>
<p>O. Peertje</p> 	<p>Het resultaat van de grootschalige bosaanleg in het begin van de twintigste eeuw is dat er nu 956 hectare bos rond Emmen ligt. Het Zandmeer, het Haantjebakmeer (ook wel "Banaantje" genoemd) in de Emmer Dennen en het Appeltje in het Valtherbos zijn bekende namen. In het Valtherbos ligt nog een meertje dat "Peertje" wordt genoemd. Appeltje, Peertje en Banaantje danken hun naam aan de vorm van deze aangelegde drinkplaatsen. Al deze bossen zijn in beheer bij de boswachterij Emmen van Staatsbosbeheer. Het Valtherbos is evenals het Noordbargerbos een heidebebossing</p>
<p>P. Tumuli</p> 	<p>Rond 2850 v. Chr. worden nieuwe cultuurinvloeden op het gebied van begraafrituelen geïntroduceerd. Een ervan was het bijzetten van de dode in eenvoudige grafkuilen (inhumaties) die met een heuvel van zand en plaggen werd afgedekt. Van de mensen van de Trechterbeker-, de Enkelgraf- en de Klokbekercultuur zijn uitgebreide begraafplaatsen bekend. Een vrij intensieve bewoning gedurende de Bronstijd (2000-800 v. Chr.) vindt z'n weerslag in de vele grafheuvels uit deze periode. Rond 1100 v. Chr. vindt er opnieuw een ingrijpende wijziging in het grafritueel plaats. Vanaf deze tijd worden de doden vrijwel alleen nog gecremeerd en in een urn bijgezet onder een klein aarden heuveltje. Deze urnenveldtraditie wordt zonder grote wijzigingen voortgezet tot in de IJzertijd (800 v. Chr. - 0). Omstreeks 500 v. Chr. zien we dat de brandstapelresten in z'n geheel met een heuvel worden afgedekt. Dergelijke heuvels worden wel brand- of IJzertijdheuvels genoemd. ⁹ In dit gebiedje liggen zes grafheuvels. De grafheuvels (tumuli) zijn in 1989 ingemeten en in 1983 met andere gegevens verwerkt en gebundeld onder veldwerk 1993-7. Drie heuvels liggen bijeen. Twee leiden een weinig opvallend bestaan en de zesde ligt geïsoleerd ten zuiden van de zandweg die het beschermde terrein doorsnijdt. De tumuli worden gedateerd in de Late Bronstijd-Vroege IJzertijd. Verheugend is dat Staatsbosbeheer steeds vaker deze grafheuvels in een open terreinbeheer opneemt. Zo zijn deze sporen uit een ver verleden beter waarneembaar en versterken zij de vele cultuurhistorische vormgevingen in het esdorpenlandschap van Drenthe. Volgens prof. Van Giffen is het waarschijnlijk dat in de directe nabijheid ook nog een urnenveld heeft gelegen. Van Giffen nam tijdens een voettocht in 1926 sporen waar van kringgreppels met urnen en brandresten. Deze lagen in het tracé van de kort daarvoor aangelegde zandweg.</p>

⁸ "Van Meerbosch tot Oosterbosch", Wageningen 1994 historisch onderzoek door Han den Ouden en Onno Roosenschoon

⁹ ROB 2002

onderwerp	bijzonderheden
<p>Q. Hunebedden</p> <p>Hunebed D39</p> 	<p>Bijzonder terrein met 4 hunebedden, waarvan er een ontmanteld is. Deze hunebedden zijn geregistreerd als hunebed D38, D39, D39a (vernield/ontmanteld) en D40. Ook is in dit monumentje nog een grafheuvel en een karrenspoor aangetroffen. D38 (de meest noordelijke) stelt niet veel meer voor. Oorspronkelijk was het een middelgroot hunebed met 5 dekstenen. Er zijn er nu nog 2 en die zijn van de draagstenen afgegleden en liggen half op de bodem. De 11 zij- en sluitstenen zijn bijna onder het zand verdwenen. Wel is de vorm van de oorspronkelijke dekheuvel nog te herkennen. D39, op 25 meter afstand van D38, is omringd door een ronde zandwal; het restant van de oorspronkelijke dekheuvel. De 8 zij- en sluitstenen zijn er nog allemaal nog maar liggen diep in het zand. Eén vrij platte deksteen ligt op de draagstenen, er zullen er ooit 3 zijn geweest. Ook van oorsprong dus een klein graf.</p> <p>Hunebed D39 in 1923</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 10px;"> <p>Inspectie Van Giffen 1925 Op grond van de foto zou je het niet zeggen, maar toch schrijft Van Giffen : "Het hunebed is weliswaar door het ontbreken van D_1 en D_3 (dekstenen) onvolledig, doch overigens blijktbaar nog in tamelijk oorspronkelijken staat". De 2 sluitstenen en 3 paren zijstenen zijn er namelijk wel maar liggen vrijwel geheel onder het restant van de dekheuvel verborgen. Tegenwoordig zijn ze duidelijker zichtbaar. De ene bewaard gebleven deksteen rust op het middelste paar zijstenen. Net als D38 werd dit monumentje dat 4,4 bij 2,5 m meet, in 1871 rijkseigendom. 10</p> </div>

¹⁰ Atlas "De Hunebedden in Nederland", dr. A.E. van Giffen 1925

	bijzonderheden	
<p>R. Stedebouw Emmen</p> 	 <p>Inmiddels is een deel van deze woningbouw vervangen. De ontwerpers konden voortborduren op het stedebouwkundig concept van toen. Helaas is het blik meer in de ruimte ondergebracht. Het open en groene karakter blijft bepalend voor de woonkwaliteit aan deze zijde van het Valtherbos. Bij de verdere fietstocht door Emmermeer zal kennis worden gemaakt met moderne hedendaagse architectuur. De woongebouwen zijn groter geworden en de ruimte (ook de openbare) kleiner. Deze kentering kent wel degelijk zijn schaduwzijden. Collectiviteit is ingeruild voor privacy. Spelende kinderen worden schaarser en uiterlijkheden doen er meer toe. Of deze ruimtelijke invulling het ook meer dan veertig uithoudt is nog maar de vraag...</p>	<p>Aan de noordkant van de woonwijk Emmermeer is in de vijftiger jaren de vermaarde stedebouwkundige ontwikkeling van Emmen begonnen. In dit gedeelte van de woonwijk is het wonen aan een straatje vervangen door wonen aan of in een ruimte. Het bos drong tot in de woonomgeving door en kan daar elk jaargetijde worden beleefd. Ook de hoogteverschillen in het terrein zijn hier optimaal benut. Jammer genoeg heeft de Wooncom niet een van de vier etagewoningen met de glazen trappenhuisen gehandhaafd. Dat waren schitterende uitingen van functionaliteit en architectuur. Door de bewuste keuze voor glas en transparantie bleef het bos domineren. In bijgaande foto van nog bestaande eengezinswoningen is dat groene karakter ook prominent aanwezig. Hier is de aanzet van Angelslo en Emmerhout gezet</p>